

MINISTERSTWO EDUKACJI I NAUKI

DEPARTAMENT KSZTAŁCENIA OGÓLNEGO

Warszawa, 11 maja 2022 r.

DKO-WOKO.053.7.2022.MK

Szanowni Państwo,

odpowiadając na petycję w sprawie zmniejszenia liczby godzin języka niemieckiego jako języka mniejszości narodowej proszę o przyjęcie następujących informacji i wyjaśnień.

Zasady i warunki nauczania języka niemieckiego jako języka mniejszości narodowej są określone w przepisach polskiego prawa oświatowego na podstawie norm konstytucyjnych i ustaw (w tym ustawy o mniejszościach narodowych oraz o języku regionalnym¹). Podstawą przyjętych w Polsce rozwiązań umożliwiających uczniom należącym do mniejszości niemieckiej naukę – w ramach publicznego systemu oświaty – własnego języka oraz własnej historii i kultury są także wzajemne zobowiązania zawarte przez Rzeczpospolitą Polską i Republikę Federalną Niemiec w Traktacie o dobrym sąsiedztwie i przyjaznej współpracy z dnia 17 czerwca 1991 r. W art. 20 ust. 2 Traktatu umawiające się strony zgodziły się, że realizować będą prawa i obowiązki zgodnie ze standardami międzynarodowymi dotyczącymi mniejszości. Zatem interpretując ten zapis można założyć, że niezależnie od formalnego statusu obu grupom powinny – w duchu Traktatu – przynależeć takie same prawa i obowiązki jakie przysługują mniejszościom narodowym.

Brak systemowych rozwiązań zapewniających organizację i finansowanie nauki języka polskiego w Republice Federalnej Niemiec powoduje ogromną dysproporcję w wielkości środków finansowych przekazywanych przez władze RP a rząd federalny oraz kraje związkowe na naukę języka kraju sąsiada. Poziom finansowania edukacji mniejszości niemieckiej w Polsce stale rośnie. W okresie od 2006 roku do 2021 roku dodatkowa kwota subwencji oświatowej dla uczniów mniejszości narodowej niemieckiej wzrosła o ponad 182 mln zł (tj. o 334%), natomiast liczba uczniów wzrosła o 13,5 tys. (tj. o 39%). I tak w 2021 r. kwota dodatkowej subwencji oświatowej na edukację 48 259 uczniów mniejszości niemieckiej (poza subwencją standardową przekazywaną na każdego ucznia) wynosiła 236 771

---

¹ Dz.U. 2005 Nr 17, poz. 141, t.j. Dz.U. z 2017 r. poz. 823.

772 zł. W publicznym systemie oświaty RFN odnotować można jedynie skromną ofertę nauki języka polskiego jako języka obcego lub języka „kraju pochodzenia”, natomiast nie ma ofert nauczania języka polskiego jako ojczystego, tj. z elementami kultury i historii. Ofertę tę zapewniają jedynie szkoły prywatne, prowadzone przez środowiska polonijne lub kościelne.

Jednocześnie, w ustawie budżetowej na rok 2022 z dnia 17 grudnia 2021 r. (podpisanej przez Prezydenta RP w dniu 1 lutego 2022 r.) w części 82 – Subwencje ogólne dla jednostek samorządu terytorialnego na skutek poprawki poselskiej zmniejszono o kwotę 39.800 tys. zł wydatki na część oświatową subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego (rozd. 75801, dotacje i subwencje). Parlamentarzyści zdecydowali, aby oszczędności będące skutkiem zmniejszenia kwoty części oświatowej subwencji ogólnej (39 800 tys. zł) przeznaczyć na zwiększenie wydatków w części 83 – Rezerwy celowe i utworzenie nowej rezerwy celowej poz. 75 pn. „Środki na nauczanie języka polskiego w Niemczech” (rozd. 75818, z tego: dotacje i subwencje – 29 850 tys. zł oraz wydatki bieżące jednostek budżetowych - 9.950 tys. zł).

W celu dostosowania finansowania do zmniejszonej liczby godzin nauczania języka niemieckiego jako języka mniejszości narodowej konieczne było przygotowanie nowelizacji rozporządzenia Ministra Edukacji i Nauki w sprawie sposobu podziału części oświatowej subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego w roku 2022. Stosownie do wymogu wynikającego z art. 167 ust. 4 Konstytucji RP, skutek zmiany zadań jednostek samorządu terytorialnego (obniżenie kosztów nauczania języka niemieckiego jako języka mniejszości, wynikające ze zmniejszenia liczby godzin nauczania tego języka), został uwzględniony w podziale kwoty subwencji oświatowej na rok 2022.

Rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 4 lutego 2022 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie warunków i sposobu wykonywania przez przedszkola, szkoły i placówki publiczne zadań umożliwiających podtrzymywanie poczucia tożsamości narodowej, etnicznej i językowej uczniów należących do mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym² zostało wydane z uwagi na konieczność dostosowania warunków organizacyjnych nauczania języka mniejszości narodowej dla uczniów należących do mniejszości niemieckiej do pomniejszonych budżetów jednostek samorządu terytorialnego. Kierownictwo Ministerstwa Edukacji i Nauki podjęło więc decyzję, że od roku szkolnego 2022/2023 w przypadku uczniów należących do mniejszości niemieckiej wymiar godzin nauki języka mniejszości narodowej organizowanej w formie dodatkowej

---

² Dz. U. z 2022 r. poz. 276.

nauki języka będzie wynosił 1 godzinę tygodniowo. Rozporządzenie przewiduje zmniejszenie wymiaru godzin nauczania języka mniejszości narodowej w przypadku uczniów należących do mniejszości niemieckiej, ale tylko tych, którzy uczą się tego języka w formie „dodatkowej nauki języka mniejszości narodowej”. Uczniowie nadal mają możliwość nauki języka niemieckiego w dotychczasowym wymiarze godzin (3 i więcej) pod warunkiem, że nauczanie to będzie realizowane w formie nauki w dwóch językach (polskim i niemieckim) lub w języku niemieckim. Wymiar nauki własnej historii i kultury oraz wymiar godzin nauki języka mniejszości narodowej w przypadku innych form nauczania dla ww. uczniów pozostaje bez zmian.

W opinii Ministerstwa Edukacji i Nauki relacje między Rzeczpospolitą Polską i Republiką Federalną Niemiec powinny być kształtowane w oparciu o równe poszanowanie wzajemnych praw i obowiązków, wynikających z zawartych umów międzynarodowych, ale także ogólnych zasad relacji międzypaństwowych, w tym zwłaszcza zasady wzajemności oraz suwerennej równości państw. W szczególności w takiej perspektywie należy widzieć kwestie nauki języka kraju sąsiada w Polsce i Niemczech, w którym to zakresie istnieją olbrzymie dysproporcje w realizacji przyjętych zobowiązań przez Polskę i RFN.

W ramach działań prowadzonych przez Rząd (w tym Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz Ministra Spraw Zagranicznych) MEiN jest gotów do współpracy z partnerami z Niemczech oraz przedstawicielami mniejszości niemieckiej w Polsce w celu wypracowania rozwiązania zapobiegającego negatywnym skutkom wprowadzonych zmian.

Z poważaniem

Jacek Banaś
Dyrektor
/ – podpisano cyfrowo/